

Atvinnuveganefnd Alþingis
Alþingi við Austurvöll
101 Reykjavík

Reykjavík, 27. október 2022

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum, nr. 99/1993 (afurðastöðvar í kjötiðnaði), 120. mál.

Samtök fyrirtækja í landbúnaði (hér eftir SAFL) vísa til umsagnarbeiðni Atvinnuveganefndar Alþingis sem send var frá nefndasviði þann 14. október 2022 um frumvarp til laga um breytingu á búvörulögum (afurðastöðvar í kjötiðnaði).

Með frumvarpinu er mælt fyrir um samþykkt nýs ákvæðis um að afurðastöðvum verði, þrátt fyrir ákvæði samkeppnislaga, heimilt að sameinast, gera með sér samkomulag um verka-skiptingu og hafa með sér annars konar samstarf til þess að halda niðri kostnaði við framleiðslu, geymslu og dreifingu kjötvara. Sambærilegt ákvæði gildir nú fyrir afurðastöðvar í mjólkuriðnaði, sbr. 71. gr. búvörulaga nr. 99/1993.

SAFL fagna framlagningu frumvarpsins og mæla með því að frumvarpið verði samþykkt og byggir sú afstaða á sjónarmiðum sem hér verður gerð nánari grein fyrir.

1. Um samkeppni innlands kjötiðnaðar við erlendar kjötvörur

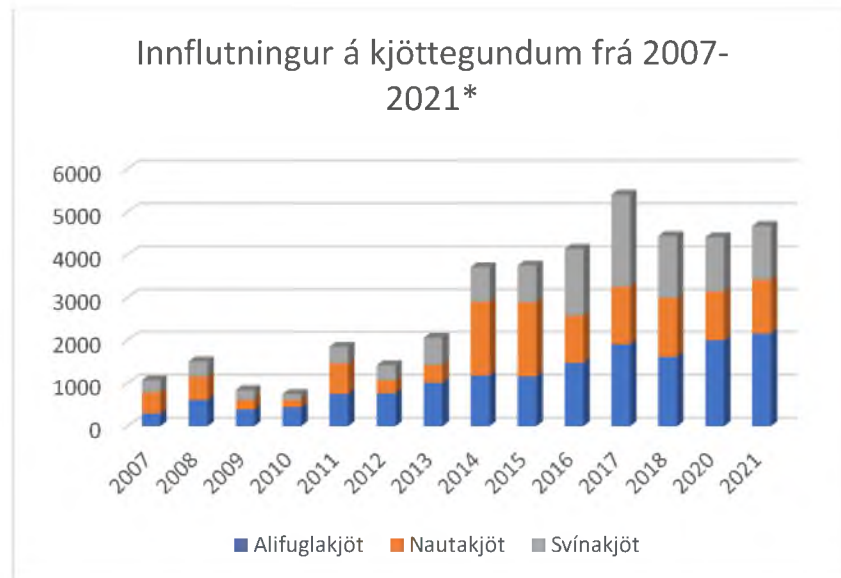
Í greinargerð með frumvarpinu er tiltekið að markmiðið með frumvarpinu sé að veita innlendum kjötiðnaði tækifæri til að hagræða og til að bregðast við ört vaxandi samkeppni við innfluttar kjötvörur. Þá kemur fram að í alþjóðlegum samanburði séu innlendar afurðarstöðvar í kjötiðnaði agnarsmáar og því á engan hátt samkeppnishæfar við afurðastöðvar á erlendum mörkuðum en þær eru mun stærri og hagkvæmari rekstrareiningar.

SAFL taka undir þau sjónarmið sem reifuð eru í greinargerð með frumvarpinu. Á undanföllum árum hefur átt sér stað vinna af hálfu stjórnvalda þar sem metin hefur verið staða innlendrar kjötframleiðslu. Í gögnum, sem tekin hafa verið saman af hálfu sérfræðinga, m.a. fyrir atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið, hefur komið fram að umtalsvert svigrúm er til hagræðingar við framleiðslu kjötvara hér á landi. Vísast í þessu sambandi m.a. til úttektar KPMG fyrir fyrrnefnt ráðuneyti frá 2018.¹ Að sama skapi liggur fyrir að framleiðendur landbúnaðarvara, þ.m.t. kjötvara, njóta víðtækra almennra undanþága frá samkeppnislögum í þeim löndum sem Ísland ber sig iðulega saman við. Vísast í þessu sambandi til skýrslu lagastofnunar Háskóla Íslands, sem unnin var fyrir atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið árið 2021, um undanþágur

¹ Úttekt á afurðastöðvum, Ráðgjafasvið KPMG, unnið í júní 2018, sjá: <<https://www.stjornarradid.is/library/02-Rit--skyrslur-og-skrar/%C3%9Attekt%20afur%C3%B0ast%C3%B6%C3%B0va%20-%20KPMG.PDF>>.

í Noregi og innan ESB fyrir bændur og fyrirtæki þeirra frá samkeppnisreglum.² Þá eru enn fremur til staðar undanþágureglur í Svíþjóð, Finnlandi og Þýskalandi. Um efni þessara undanþágureglna vísast til viðauka 1 með umsögn þessari.

SAFL vísa enn fremur til þeirrar þróunar að innflutningur kjötvara, sem m.a. njóta undanþága frá samkeppnislögum sem fyrr er getið, hefur aukist umtalsvert undanfarinn áratug.

*Innflutningur á kjöti eftir tegundum frá 2007-2021. Heimild: Mælaborð landbúnaðarins.
Ekki lágu fyrir upplýsingar um innflutning árið 2019 í gögnum Mælaborðsins

Það var ekki síst vegna þessarar stöðu sem að ríkisstjórnin fól utanríkisráðherra og atvinnuvega- og nýsköpunarráðherra að framkvæma úttekt á því hvort að tvíhliða samningur Íslands og Evrópusambandsins um viðskipti með landbúnaðarvörur hefði gagnast íslenskum aðilum.³ Niðurstaða þeirrar úttektar var að samningurinn hefði ekki gagnast íslensku viðskiptalífi. Tvö langstærstu sóknarfærin fyrir íslenskar afurðir, skyr og lambakjöt, hefðu ekki leitt til neinnar söluaukningar og að ljóst væri, út frá íslenskum útflutningshagsmunum, að ekki yrði nokkur breyting þar á. Af þessum sökum óskuðu íslensk stjórnvöld í desember 2020 eftir samningaviðræðum við Evrópusambandið um endurskoðun tvíhliða samnings milli Íslands og Evrópusambandsins með landbúnaðarvörur.⁴ Samningaviðræður hafa staðið yfir um nokkurt skeið.

Allt framangreint hefur valdið bændum og kaupendum afurða þeirra – afurðastöðvum í kjötiðnaði – miklum búsifjum. Með samþykkt frumvarpsins yrðu rekstrarskilyrði afurðastöðva í kjötiðnaði bætt til muna enda myndi það leiða til stækkunar afurðastöðva.

² Skýrsla um undanþágur frá samkeppnisreglum er varða samstarf milli búvöruframleiðenda í ljósi EES-/ESB-réttar, útgefin 22. október 2021, sjá: <<https://lagastofnun.hi.is/sites/lagastofnun.hi.is/files/2021-04/Skyrsla-um-buvoruloggjof-2020.pdf>>.

³ Úttektin ber heitið „Landbúnaðarsamningur Íslands og Evrópusambandsins – úttekt á hagsmunum Íslands“. Hana er að finna hér: <<https://www.stjornarradid.is/library/04-Raduneytin/Utanrikisraduneytid/PDF-skjol/Landb%C3%BAna%C3%B0arsamningur%20%C3%8Dslands%20og%20Evr%C3%B3pusambandsins%20-%20%C3%9Attekt%20%C3%A1%20hagsmunum%20%C3%8Dslands%20update.pdf>>.

⁴ Sjá fréttatilkynningu hér: <<https://www.stjornarradid.is/efst-a-baugi/frettir/stok-frett/2020/12/17/Tollasamningur-Islands-og-ESB-um-landbunadarvorur-verdi-endurskodadur/>>.

2. Undanþága fyrir afurðastöðvar í mjólkuriðnaði

Efnisregla frumvarpsins gerir ráð fyrir því að afurðastöðvum í kjötiðnaði verði þrátt fyrir ákvæði samkeppnislaga heimilt að sameinast, gera með sér samkomulag um verkaskiptingu og hafa með sér annars konar samstarf til þess að halda niðri kostnaði við framleiðslu, geymslu og dreifingu kjötvara.

Umrætt ákvæði svipar til sambærilegrar undanþágureglu sem gildir fyrir afurðastöðvar í mjólkuriðnaði. Með lögum nr. 85/2004 var innleidd regla í 71. gr. búvörulaga sem mælti fyrir um að afurðastöðvum í mjólkuriðnaði væri heimilt þrátt fyrir ákvæði samkeppnislaga að sameinast, gera með sér samkomulag um verkaskiptingu milli mjólkursamlaga að því er varðar framleiðslu einstakra mjólkurvara og hafa með sér annars konar samstarf til þess að halda niðri kostnaði við framleiðslu, geymslu og dreifingu mjólkurafurða.

Ástæða fyrir setningu þessarar undanþágureglu var bág fjárhagsstaða afurðastöðva í mjólkuriðnaði, sbr. ummæli í greinargerð með því frumvarpi sem varð að lögum nr. 85/2004. Þá var ennfremur talið nauðsynlegt að auka þyrfti svigrúm afurðastöðva til að sameinast og eiga í samstarfi að teknu tilliti til aukins innflutnings erlendra mjólkurafurða. Það var af þessum ástæðum sem nauðsynlegt var talið að innleiða undanþágureglu fyrir afurðastöðvar í mjólkuriðnaði enda fyrirséð að innflutningur erlendra mjólkurvara myndi aukast.

Öll sömu rök eiga við hvað varðar afurðastöðvar í kjötiðnaði. Reyndar er sá munur á stöðu þeirra samanborið við stöðu afurðastöðva í mjólkuriðnaði að innflutningur erlendra kjötafurða hefur nú þegar aukist til muna. Þá verður ekki hjá því horft að framleiðendur kjötvara í upprunalöndum þeirrar kjötvöru, sem flutt er til Íslands, njóta undanþága sem gilda í upprunalöndunum, bæði í landsrétti þessara ríkja og á grundvelli ESB-réttar. Staða afurðastöðva hér á landi er m.a. af þessum ástæðum sérstaklega veik og er þörf á því að innleiða undanþágureglu fyrir afurðastöðvar í kjötiðnaði frá samkeppnislögum sem gerir þeim kleift að sameinast og eiga á nánara samstarfi er nú er.

3. Ný landbúnaðarstefna – dæmi úr norskri framkvæmd

Þá er frumvarpið í samræmi við boðaða landbúnaðarstefnu fyrir Ísland, sem byggir á Ræktum Ísland!, umræðuskjali um íslenska landbúnaðarstefnu unnu af hálfu Björns Bjarnasonar, fv. ráðherra, og Hlédísi Sveinsdóttur, verkefnastjóra, fyrir atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytið árið 2021. Í 14. og 19. kafla Ræktum Ísland! er tiltekið að við mótun rekstrarskilyrða við framleiðslu landbúnaðarvara hér á landi verði ekki komist hjá því að líta til rekstrarskilyrða í nágrannalöndum Íslands. Þar segir m.a. í 14. kafla:

Fyrir liggur að bæði í Noregi og Evrópusambandinu eru almennari og rýmri ákvæði í löggjöf sem víkja til hliðar ákvæðum samkeppnislaga ef þau standa í vegi fyrir framkvæmd landbúnaðarstefnu stjórnvalda.

Það er óhjákvæmilegt við mótun landbúnaðarstefnu eða starfsumhverfis landbúnaðarins að horfa til þess hvaða reglur gilda um starfsemi bænda og afurðastöðva í nágrannalöndum okkar og skapa aðilum hér ekki lakari skilyrði til rekstrar og hagræðingar en þar gilda, eftir því sem landfræðilegar aðstæður leyfa.

Í þessu sambandi hefur Noregur sérstaka þýðingu. Noregur er aðili að EFTA, eins og Ísland, og er jafnframt aðili að EES-samningnum. Í norski landbúnaðarstefnu, sem samþykkt hefur verið á norska stórþinginu, koma fram meginmarkmið norsku landbúnaðarstefunnar. Eitt þessara markmiða er stórar og burðugar rekstrareiningar (n. konkurransedyktige verdikjeder og robuste enheter) en telja verður að með undanþágureglu frá samkeppnislögum aukist líkurnar á því að þetta markmið náist.

Almenn undanþága norsks réttar fyrir framleiðendur landbúnaðarvara og fyrirtæki þeirra felur í sér undanþágu frá 10.-11. gr. norsku samkeppnislaganna en þau ákvæði eru sambærileg efni 10.-11. gr. íslensku samkeppnislaganna. Í 2. mgr. 3. gr. norsku samkeppnislaganna segir:

Kongen kan ved forskrift gjøre unntak fra hele eller deler av denne lov for bestemte markeder eller næringer. Kongen i statsråd skal ved forskrift fastsette de unntak fra §§ 10 og 11 som er nødvendige for å gjennomføre landbruks- og fiskeripolitikken.

Árið 2004 setti norski konungurinn reglugerð þar sem mælt var fyrir um undanþágu fyrir framleiðendur landbúnaðarvara:

§ 2. Unntak for produksjon og omsetning som er regulert i lov, forskrift eller i avtale mellom staten og næringsorganisasjoner

Konkurranseloven § 10 og § 11 kommer ikke til anvendelse på avtaler, beslutninger, samordnet opptreden mellom, eller ensidige handlinger foretatt av, primærprodusenter eller deres organisasjoner som er i samsvar med:

- a) *lov eller forskrift som regulerer produksjon eller omsetning av landbruks- og fiskeriprodukter, eller*
- b) *avtale mellom staten og næringsorganisasjoner som regulerer produksjon eller omsetning av landbruks- og fiskeriprodukter.*

Produksjon og omsetning skal i denne sammenheng også omfatte forskning og utvikling, foredling, distribusjon, markedsføring og andre tiltak for å bringe produktet frem til markedet.

Því er ljóst að undanþága gildir fyrir bændur, framleiðendur landbúnaðarvara, og fyrirtæki þeirra frá norskum samkeppnisreglum að því marki sem slíkt er nauðsynlegt til að framkvæma norska landbúnaðarstefnu.

SAFL telja að þessi nálgun styðji enn frekar þá afstöðu að innleiða skuli undanþágureglu fyrir afurðastöðvar í kjötiðnaði hérlendis. Var það og gert við vinnslu laga nr. 85/2004, sem innleiddu nógildandi 71. gr. búvörulaga nr. 99/1993, til hagsbóta fyrir afurðastöðvar í mjólkuriðnaði. Önnur rök leiða til sömu niðurstöðu, þ.m.t. undanþágureglur frá samkeppnisreglum í ESB-rétti, en um þær undanþágu vísast til viðauka 2 með umsögn þessari.

4. Undanþága í ESB-rétti, bæði almenn og sérstök fyrir kjötiðnað

SAFL benda á að til staðar er almenn undanþága í ESB-rétti fyrir bændur og fyrirtæki þeirra. Í 101. gr. reglugerðar ESB nr. 1308/2013 um stofnun sameiginlegs markaðar með landbúnaðar-afurðir. Í 152. gr. reglugerðarinnar er mælt fyrir um að aðildarríki geti viðurkennt samtök framleiðenda sem fullnægja tilteknum skilyrðum. Ef það er mat aðildarríkja að áskilnaði sé fullnægt falla bændur og samtök þeirra undir undanþágu frá 101. gr. TFEU. Umrætt ákvæði veitir undanþágu frá samkeppnisreglum ESB fyrir bændur og viðurkennd samtök þeirra, en ákvæðið hljóðar svo:

„Ákvæði 101. gr. (1. mgr.) sáttmálans um starfshætti Evrópusambandsins gilda ekki um samninga, ákvarðanir og samstilltar aðgerðir bænda, bændasamtaka eða samtaka slíkra samtaka, eða samtaka framleiðenda sem eru viðurkennd skv. 152. gr. þessarar reglugerðar, eða félagasamtaka framleiðenda sem eru viðurkennd skv. 156. gr. þessarar reglugerðar, sem varða framleiðslu eða sölu á landbúnaðar-afurðum eða notkun sameiginlegrar aðstöðu til geymslu, meðhöndlunar eða vinnslu á landbúnaðarafurðum, nema þegar það stofnar markmiðum 39. gr. sáttmálans í hættu.“

Samkvæmt framansögðu eru víðtækar undanþágur sem gilda fyrir bændur og samtök þeirra, svo og samtök viðurkenndra framleiðenda, frá samkeppnisreglum ESB. Undanþágan tekur til 101. gr. TFEU en sú grein samsvarar 10. gr. samkeppnislaga nr. 44/2005.

Til viðbótar við þessa undanþágu er að finna sértæka undanþágu í 170. gr. reglugerðar ESB nr. 1308/2013 þar sem mælt er fyrir um að viðurkennd samtök framleiðenda í nauta- og kálfakjötsgeiranum megi setja á markað afurðirnar sem aðilar að samtökunum framleiða. Þá er ennfremur heimild til að hagræða framleiðslukostnaði, gera samninga fyrir hönd aðila samtakanna, að því er varðar sameiginlega framleiðslu þeirra eða hluta af henni. Þannig mega samtök framleiðenda standa sameiginlega að dreifingu kjötvara, kynningu, skipulagningu gæðaeftirlits, sameiginlegri nýtingu búnaðar og geymsluaðstöðu, sameiginlegri stjórnun úrgangs og öflun aðfanga.

Allt miðar framangreint að því að skapa stórar rekstrareiningar við framleiðslu landbúnaðarvara á innri markaði Evrópusambandsins. Það er einmitt eitt markmiða reglugerðar ESB nr. 1308/2013 að tryggja að samtök framleiðenda og félög þeirra geti gegnt gagnlegu hlutverki við að efla framboð, hagræða framleiðslukostnaði, halda verði stöðugu o.fl. Í 131. fororði reglugerðarinnar segir:

Samtök framleiðenda og félög þeirra geta gegnt gagnlegu hlutverki til að efla framboð, bæta setningu á markað, áætlanagerð og aðlögun afurðanna að eftirspurn, hagræða framleiðslukostnaði og halda verði framleiðenda stöðugu, framkvæma rannsóknir, stuðla að bestu starfsvenjum og veita tækniástoð, halda utan um aukaafurðir og áhættustjórnunartæki sem standa aðilum þeirra til boða og stuðla þannig að því að styrkja stöðu framleiðenda í matvælaferlinu.

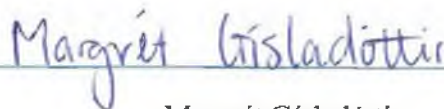
Sambærileg undanþáguheimild (skv. 152. og 170. gr. reglugerðarinnar) og útfærsla tilgangs (skv. 131. fororði reglugerðarinnar) er ekki til staðar í íslenskum rétti en með samþykkt frumvarpsins er rekstrarumhverfi íslensks landbúnaðar fært nær því sem þekkist á meginlandi Evrópu. Er það nauðsynlegt, ekki síst í ljósi þess að innflutningur erlendra kjötvara frá aðildarríkjum ESB, þar sem undanþágureglur gilda frá samkeppnisreglum, hefur veikt verulega stöðu íslenskra bænda og afurðastöðva.

5. Niðurlag

SAFL telur á grundvelli þeirra sjónarmiða sem hér hafa verið reifuð að samþykkja beri frumvarp þetta.

Með samþykkt frumvarpsins yrði brugðist við alvarlegri stöðu afurðstöðva í kjötiðnaði og lagður grunnur að mun betra rekstrarumhverfi afurðastöðva til hagsbóta fyrir bændur, afurðastöðvarnar sjálfar og neytendur í landinu.

Fyrir hönd
Samtaka fyrirtækja í landbúnaði

Margrét Gísladóttir
framkvæmdastjóri SAFL

VIÐAUKI 1:

UNDANÞÁGUR FRÁ SAMKEPPNISLÖGUM FYRIR BÆNDUR OG FYRIRTÆKI
ÞEIRRA Í SÆNSKUM, FINNSKUM OG ÞÝSKUM RÉTTI**A. Svíþjóð (Konkurrenslag 2008:879)**

1. Sænsku samkeppnislögin voru samþykkt í sænska þinginu árið 2008. Markmið laganna er að ryðja úr vegi og vinna gegn hindrunum á virkri samkeppni í framleiðslu og viðskiptum með vörur, þjónustu og önnur gæði.
2. Í 1. gr. 2. kafla laganna er mælt fyrir um bannreglu sambærilegri 10. gr. samkeppnislaga nr. 44/2005. Umrætt ákvæði 1. gr. 2. kafla sænsku samkeppnislaga bannar því alla samninga og samþykktir fyrirtækja, hvort heldur þær eru bindandi eða leiðbeinandi, og samstilltar aðgerðir sem hafa það að markmiði að koma í veg fyrir samkeppni, hún takmörkuð eða henni raskað.
3. Í 4. gr. 2. kafla sænsku samkeppnislaga er hins vegar mælt fyrir um undanþágu frá þessari bannreglu. Ákvæðið er svohljóðandi:

Förbudet i 1 § gäller inte för sådana avtal inom en primär lantbruksförening eller dess dotterföretag som avser samverkan mellan föreningens medlemmar om

1. produktion, insamling, förädling, försäljning eller därmed sammanhängande verksamhet såsom användandet av gemensamma anläggningar, lagring, beredning, distribution eller marknadsföring i fråga om jordbruksprodukter, trädgårdsprodukter eller skogsprodukter, eller

2. inköp av varor eller tjänster för sådan verksamhet som avses i 1.

Första stycket gäller dock inte avtal som har till syfte eller ger till resultat

1. att en medlems fria rörlighet på marknaden förhindras eller försvåras

a) i fråga om valet av avnämare eller leverantör,

b) i fråga om möjligheten att lämna föreningen, eller

c) i annat avseende av motsvarande betydelse, eller

2. att försäljningspriser direkt eller indirekt fastställs på varor när försäljningen sker direkt mellan medlemmen och tredje man.

4. Samkvæmt framansögðu gildir undanþága frá samkeppnislögum fyrir frumframleiðendur landbúnaðarvара og dótturfélög þeirra um samstarf sem lýtur að framleiðslu, söfnun, vinnslu, sölu eða skyldrar starfsemi, s.s. notkun sameiginlegrar aðstöðu, geymslu, undirbúning, dreifingu eða markaðssetningu landbúnaðar-, garðyrkju- eða skógræktarafurða eða kaup á vörum eða þjónustu vegna ofangreindrar starfsemi.

B. Finnland (Konkurrenslag No. 948/2011)

1. Finnsku samkeppnislögin voru samþykkt í finnska þinginu árið 2011. Í 1. gr. laganna er mælt fyrir um að markmið laganna sé að vernda áreiðanlega og skilvirka efnahagslega samkeppni frá skaðlegum samkeppnishömlum.
2. Um gildissvið er fjallað í 2. gr. Samkvæmt 1. mgr. 2. gr. taka lögin ekki til samninga eða ráðstafana á vinnumarkaði. Þá segir í 2. mgr. 2. gr. að lögin taki ekki til framleiðenda landbúnaðarvara. Ákvæði er svohljóðandi (í enskri þýðingu finnska samkeppniseftirlitsins og ráðuneytis viðskipta og vinnumarkaðar):

Section 5 of this Act shall not be applied to arrangements by agricultural producers, associations of agricultural producers, sector-specific associations, and any associations formed by these sector-specific associations concerning the production or sales of agricultural products or the use of common storage, processing or refining facilities if the arrangement fulfils the substantive requirements established in accordance with Section 42 of the Treaty on the Functioning of the European Union, under which the rules on competition of Articles 101 and 102 of the said Treaty shall not apply.

3. Samkvæmt framansögðu tekur 5. gr. finnsku samkeppnislaganna ekki til samninga eða ráðstafana framleiðenda landbúnaðarvara, samtaka sérgreinasambanda eða annarra samtaka að því marki sem samstarf þeirra varðar framleiðslu eða sölu landbúnaðarvara eða notkun sameiginlegrar geymsluaðstöðu eða úrvinnslubúnaðar ef samningar eða ráðstafanir fullnægja áskilnaði 101.-102. gr. TFEU. Rétt er að geta þess að 5. gr. finnsku samkeppnislaganna er sambærileg bannreglu 10. gr. íslensku samkeppnislaganna.

C. Þýskaland (Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen)

1. Þýsku samkeppnislögin voru samþykkt í þýska Sambandsþinginu árið 2013. Í 1. gr. laganna er mælt fyrir um sambærilega bannreglu og er að finna í 10. gr. samkeppnislaga nr. 44/2005. Þannig er tiltekið í 1. gr. þýsku laganna að bannaðir séu samningar milli fyrirtækja, ákvarðanir samtaka fyrirtækja og samstillar aðgerðir sem miða að því eða verða til þess að koma í veg fyrir, takmarka eða raska samkeppni.
2. Í 5. kafla þýsku laganna er fjallað um sérreglur sem gilda skulu fyrir tiltekna þætti þýsks efnahagslífs. Í 28. gr. er að finna undanþágureglur fyrir þýskan landbúnað. Ákvæði er svohljóðandi (í enskri þýðingu þýska samkeppniseftirlitsins):

(1) Section 1 shall not apply to agreements between agricultural producers or to agreements and decisions of associations of agricultural producers and federations of such associations which concern:

1. *the production or sale of agricultural products, or*

2. *the use of joint facilities for storing, treating or processing agricultural products.*
 - (2) *Section 1 shall not apply to vertical resale price maintenance concerning the sorting, labelling or packaging of agricultural products.*
 - (3) *Agricultural products shall be the products listed in Annex I to the Treaty on the Functioning of the European Union as well as the goods resulting from the treatment or processing of such products, insofar as they are commonly treated or processed by agricultural producers or their associations.*
3. Af þessu ákvæði leiðir að bannákvæði þýsku samkeppnislaganna gildir ekki um samninga milli framleiðenda landbúnaðarvara og samtaka þeirra sem lúta að framleiðslu eða sölu landbúnaðarafurða, notkun sameiginlegrar aðstöðu og meðhöndlunar landbúnaðarvara. Þá gildir bannákvæðið ekki um lóðrétt samninga sem taka til flokkunar, vörumerkingar og þökkunar landbúnaðarvara.

VIÐAUKI 2:

UNDANÞÁGUR FRÁ SAMKEPPNISLÖGUM EVRÓPUSAMBANDSINS

1. Viðtækar undanþágureglur gilda í ESB um framleiðslu landbúnaðarvara. Í gildi er reglugerð ESB nr. 1308/2013 um stofnun sameiginlegs markaðar með landbúnaðar-afurðir.⁵ Í 152. gr. reglugerðarinnar er mælt fyrir um að aðildarríki geti viðurkennt samtök framleiðenda í tilteknum geira og stefna að tilteknu markmiði. Hér verða tekin nokkur dæmi:
 - i. að tryggja að framleiðsla sé skipulögð og löguð að eftirspurn, einkum að því er varðar gæði og magn,
 - ii. að efla framboð og setningu afurðanna, sem aðilar að samtökunum framleiða, á markað, þ.m.t. með beinni markaðssetningu,
 - iii. að hagræða framleiðslukostnaði og ávöxtun fjárfestinga til að koma til móts við staðla varðandi umhverfið og velferð dýra, og halda verði framleiðenda stöðugu,
 - iv. að framkvæma rannsóknir og þróa framtaksverkefni varðandi sjálfbærar framleiðsluáðferðir, nýstárlegar starfsvenjur, samkeppnishæfni í atvinnulífinu og markaðsþróun,
 - v. að kynna og veita tæknilega aðstoð vegna notkunar á umhverfisvænum ræktunaraðferðum og framleiðslutækni og góðum starfsvenjum á sviði velferðar dýra,
 - vi. að kynna og veita tæknilega aðstoð vegna notkunar á framleiðslustöðlum til að bæta gæði afurða og þróa afurðir með verndaða upprunatáknun, verndaða landfræðilega merkingu eða landsbundna gæðamerkingu,
 - vii. að hafa umsjón með aukaafurðum og stjórnun úrgangs, einkum til að vernda gæði vatns, jarðvegs og landslags og til að varðveita eða auka líffræðilega fjölbreytni,
 - viii. að stuðla að sjálfbærri nýtingu á náttúruauðlindum og að draga úr loftslagsbreytingum,
 - ix. að þróa framtaksverkefni á sviði kynningar og markaðssetningar,
 - x. að halda utan um þá gagnkvæmu tryggingasjóði sem um getur í aðgerðaáætlunum í aldin- og grænmetisgeiranum sem um getur í 2. mgr. 31. gr. þessarar reglugerðar og skv. 36. gr. reglugerðar (ESB) nr. 1305/2013,
 - xi. að veita þá tæknilegu aðstoð sem er nauðsynleg til að nýta megi framvirka markaði og tryggingakerfi.
2. Í 170. gr. reglugerðar ESB nr. 1308/2013 er svo mælt fyrir um að viðurkennd samtök framleiðenda í nauta- og kálfakjötsgeiranum megi setja á markað afurðirnar sem aðilar að samtökunum framleiða og hagræða framleiðslukostnaði, megi gera samninga fyrir hönd aðila sinna, að því er varðar sameiginlega framleiðslu þeirra eða hluta af henni. Í

⁵ Fullt heiti reglugerðarinnar er Regulation (EU) No. 1308/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 establishing a common organisation of the markets in agricultural products. Sjá hér: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1308&from=EN>.

2. mgr. 209. gr. reglugerðarinnar er svo mælt fyrir um undanþágu frá 101. gr. TFEU, þ.e. samkeppnisreglum ESB, fyrir bændur og viðurkennd samtök þeirra, en ákvæðið hljóðar svo:

„Ákvæði 101. gr. (1. mgr.) sáttmálans um starfshætti Evrópusambandsins gilda ekki um samninga, ákvarðanir og samstilltar aðgerðir bændu, bændasamtaka eða samtaka slíkra samtaka, eða samtaka framleiðenda sem eru viðurkennd skv. 152. gr. þessarar reglugerðar, eða félaga samtaka framleiðenda sem eru viðurkennd skv. 156. gr. þessarar reglugerðar, sem varða framleiðslu eða sölu á landbúnaðarafurðum eða notkun sameiginlegrar aðstöðu til geymslu, meðhöndlunar eða vinnslu á landbúnaðarafurðum, nema þegar það stofnar markmiðum 39. gr. sáttmálans í hættu.“

3. Af framansögðu leiðir að víðtækar undanþágur gilda fyrir bændur og samtök þeirra, svo og samtök viðurkenndra framleiðenda, frá samkeppnisreglum ESB. Undanþágan tekur til 101. gr. TFEU en sú grein samsvarar 10. gr. samkeppnislaga nr. 44/2005.